

Bin nasihatten bir musibet yeğdir

23. 12.2013

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşanan silahlı okul saldırısı sonrası ABD ulusal basını olayı olabildiğince sade, tanımlayıcı, panik yaratmaktan ve ajitasyondan uzak bir haber dili ile ele alındığı görülüyor.

Amerika Birleşik Devletleri'nin (ABD) Connecticut eyaleti yüz ölçümü açısından en küçük üçüncü yer olarak bilinir. New York ve Massachusetts eyaletleri arasında yer alan bu bölgede finans, muhasebe, sigortacılık ve banka sektörü insanların en temel geçim kaynağı olarak öne çıkıyor. ABD'nin kuzey doğusunda yer alan Connecticut, ayrıca güvenli ve sakin yaşamıyla dikkat çekiyor. Connecticut eyaletiyle tanışmam 2007 yılında Doğu Akdeniz Üniversitesi ile Central Connecticut Devlet Üniversitesi arasındaki akademik işbirliği sayesinde oldu. Hayatımın en zor ancak bir o kadar da öğretici deneyimlerini söz konusu eyalette yaşadım. Connecticut'ta bulunduğum süre zarfında sakin, rahat ve huzurlu bir beş ay geçirdim. Kıbrıs'tan kilometrelerce uzakta olmama rağmen sokağa çıkarken, gece eğlencelerine katılırken herhangi bir tehlike ve huzursuzlukla karşılaşmadım.

Okula silahlı saldırı yapıldı

Bu girişi niye özelimden yapıyorum hemen açıklayım: Geçtiğimiz hafta Connecticut eyaletinde bir silahlı saldırı yaşandı. Newtown kasabasının bir okulunda yaşanan silahlı saldırıda 20 çocuk ve saldırıyı gerçekleştiren kişi ile birlikte 8 yetişkin hayatını kaybetti. ABD tarihindeki okul saldırıları ilk kez yaşanmıyor. Ancak, Connecticut gibi sakin ve huzurlu bir eyalette böylesi bir silahlı saldırı ilk kez yaşanıyor. Bu olayın beni ilgilendiren yanlarına gelince; hadisenin Connecticut'ta yaşanmış olması ve orayla duygusal bir bağımın devam etmesi ayrıca gazetecilerin konuyla ilgili yaptıkları haberler. Bu yazımda ABD, İngiltere ve Türkiye basınında konuyla ilgili yayınlanan haberleri inceleyeceğim.

Saldırı gündemden düşecek gibi görünmüyor

Konuyu değerlendirmeye başlamadan önce hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, yakınlarına da sabırlar diliyorum. 5 ile 14 yaş aralığında olan çocukların kaybı sadece ABD halkını değil, herkesi derinden etkilemiştir. Biraz empati

kurduğumuz zaman, böylesi bir saldırıya maruz kalan kişilerin yakınlarının ve kendilerinin neler hissettiğini hissedebilirsiniz. Söz konusu okul saldırısıyla ilgili, Amerikalı akademisyen arkadaşım Steven Youngblood ile temasa geçtim. Steven'dan öğrendiğime göre, bölgesel gazeteler konuya fazla ilgi göstermezken, ulusal basın konuyu büyük bir ciddiyetle ele alıyor. Aradan bir hafta geçmesine rağmen, konu ABD gündeminden düşecek gibi görünmüyor.

Ajitasyondan uzak bir haber dili kullanıldı

ABD ulusal basını üzerine konuyla ilgili yaptığım araştırmada, silahlı okul saldırısı olabildiğince sade, tanımlayıcı, panik yaratmaktan ve ajitasyondan uzak bir haber dili ile ele alındığı görülüyor. Bir başka ifadeyle, konu ne kadar büyük olursa olsun, haberin daha fazla okunması için haberin özü değiştirilmiyor. Zaten olay sonrası saldırıdan sağ olarak kurtulan birçok çocuk psikolojik sarsıntı yaşıyor, aileler de buna ortak oluyor. Bir de bunun üzerine basının olayı körüklemesi eklenseydi, sanırım bu sarsıntıyı atlama bir o kadar daha zor olurdu. Benzer bir haber yaklaşımını İngiliz basınında da görmek mümkün. Ancak aynı tespitleri Türk basını için söyleyemiyoruz. Türk basını silahlı okul saldırısını ön sayfalara taşıyarak, hadisenin önemine dikkat çekti.

Saldırı gerçekleştiren kişi hakkında yazılanlar

Olayla ilgili söz konusu üç ülkenin basınında yaşanan farkları orta koymak arzusundayım. Birinci fark saldırı gerçekleştiren kişi hakkında yazılanlarla ilgili göze çarpıyor. ABD ulusal gazeteleri USA Today, Los Angeles Times, Chicago Tribune, Washington Post ve New York Times okul saldırısını yapan kişiyi: “Gunman (silahlı kimse)” şeklinde bir ifade ile haberde kullanıyor. Aynı nitelemeye İngiliz basınında, Telegraph ve Guardian'da da rastlayabilirsiniz. Uluslar arası haber ajansları da sade ve tanımlayıcı bir ifade ile saldırıyı düzenleyen 20 yaşında bir erkek olduğunu duyurdu kamuoyuna. Türkiye basınına baktığımızda ise şu ifadeler öne çıkıyor: “Katil, zengin, 20 yaşındaki Adam Lanza, otistik, saldırgan, canavar ve cani.”

İnsan dışı bir varlık gibi gösteriliyor

Türkiye basınında yer alan ifadeler beni fazla şaşırtmadı. Zira haberi okutabilmek ve ilginç hale getirebilmek adına seçilen ifadelerin özellikle etkileyici olmasına dikkat ediliyor. Burada normal görülemeyecek durum ise, bu ifadelerin neden sadece Türk basınında olduğu ve olayın yaşandığı ABD basınında olmadığıdır. Bu ifadeler ABD basının tarafından yapılmış olsaydı, olayı duygusallığa

bağlayabilirdik. Ancak Türk basının olayın sorumlusunu bu şekilde hakaret, aşığılama ve insan dışı bir varlık gibi gösteren ifadeleri kullanması düşündürücüdür.

Otizm hastalığı haberlerde vurgulanıyor

Bir diğerk fark ise, haber çerçevesinde yaşıyor. Türk basını haber çerçevesini olayı gerçekleştiren kişinin akıl sağlığı üzerinden kuruyor. Hatta işi biraz daha ileri götürerek, bu kişinin psikolojik sorunlu birisi olduğunu ve otizm hastası olduğu haberlerde sıkça vurgulanıyor. Benzer bir bilgi ve haber çerçevesi ABD ve İngiltere basınında mevcut görünmüyor. Belki de bu bilgiyi diğerk basın kuruluşları da biliyor ancak olayı bunun üzerinden kurmanın benzer hastalığı olanları dışlama ve genelleme olabileceği gerçeğinden hareketle kullanmıyor. Böyle bir tanım, tüm otizm hastalarının benzeri bir davranışa yeltenebileceği algısını yaratıyor. Bazı Türk gazeteleri olayın zengin bir birey tarafından gerçekleştirilmesini manşetlerine taşıyor. Sanki bütün silahlı saldırılar sadece fakir bireyler tarafından yapılmış gibi bir alt anlam çıkıyor. Böyle bir detay diğerk basın organlarında bulunmuyor. Oysa Türk gazetecilerin olayın zenginlik ve fakirlikle ilgisi olmadığını, olayın bir sistem ve silahlanma sorunu olduğunu vurgulaması gerekiyordu.

Medya konunun takipçisi olmalı

Haber çerçevelerindeki bir diğerk fark ise, saldırıda kullanılan silah ve mermilerde ortaya çıkıyor. Türk basının olayda kullanılan silahların, saldırıyı yapan kişinin annesine ait olduğunu vurgularken, silahlarla ilgili teknik bilgi de veriyor. Oysa Amerikan ve İngiliz basını bu detaylardan çok, Amerika'nın silahlanmasıyla ilgili daha önemli bir yarayı işaret ediyor. Üç ülke basınında yayınlanan olayla ilgili haberlere bakıldığında Türkiye basını ile ABD ve İngiltere basının arasında ciddi haber anlayışı farklı olduğu ortaya çıkıyor. ABD basını olayı ABD Başkanı Barack Obama'nın demecinin etkisiyle silahlanmaya odaklarken, Türkiye basını olayı kişinin karakteri ve kullandığı silahların özelliği üzerinden değerlendirdi. Oysa basının bu tür olaylarda asıl sorgulaması gereken; benzeri olayların bir kez daha yaşanmaması için alınması gereken önemler, sistemde yaşanan sorunlar, kişileri bu tür davranışlara sevk eden nedenler ve çözümler olmalıdır. Türk atasözünde olduğu gibi: "Bin nasihatten bir musibet yeğdir". Yaşanmış bir olay, öğütlerden daha etkili olabiliyor. Umarım bu olay sonrası, ABD hükümeti konuyla ilgili gerekli düzenlemeleri yapar. Medyaya da düşen görev; konunun takipçisi olması ve gerekli kamuoyunu oluşturması olacak.

